

Nr 26

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 72 § växellagen den 13 maj 1932 (nr 130) m. m. dels o c k väckta motioner om viss utsträckning av fatalietider.

Genom en den 19 mars 1965 dagtecknad proposition, nr 96, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av första lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogade förslag till

- 1) lag om ändrad lydelse av 72 § växellagen den 13 maj 1932 (nr 130);
- 2) lag om ändrad lydelse av 55 § checklagen den 13 maj 1932 (nr 131);
- 3) lag angående ändrad lydelse av 2 § lagen den 30 maj 1930 (nr 173) om beräkning av lagstadgad tid; samt
- 4) lag angående ändrad lydelse av 5 § lagen den 27 mars 1936 (nr 81) om skuldebrev.

I samband med propositionen har utskottet behandlat två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade, likalydande motioner, nr 97 i första kammaren av herr *Geijer*, *Lennart*, och fru *Hultell* samt nr 122 i andra kammaren av herrar *Gustafson* i Göteborg och *Nihlfors* om viss utsträckning av fatalietider.

De vid *propositionen* fogade lagförslagen har följande lydelse:

1) Lag**om ändrad lydelse av 72 § växellagen den 13 maj 1932 (nr 130)**

Härigenom förordnas, att 72 § växellagen den 13 maj 1932¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

72 §.

Inträffar växels ————— å söckendag.

Skall åtgärd — — — — — helgdagar medräknas.

¹ Senaste lydelse av 72 § se 1962: 53.

(Nuvarande lydelse)

Likställda med allmän helgdag enligt denna lag vare lördagar under månaderna april—september samt påskafton, midsommarafton och julafton.

Vid beräkning ————— ej medräknad.
Uppskovsdagar äge ————— ej rum.

(Föreslagen lydelse)

Likställda med allmän helgdag enligt denna lag äro lördagar samt midsommarafton och julafton.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1965.

2) Lag

om ändrad lydelse av 55 § checklagen den 13 maj 1932 (nr 131)

Härigenom förordnas, att 55 § checklagen den 13 maj 1932¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

55 §.

Checks uppvisande ————— å söckendag.

Då den ————— helgdagar medräknas.

Likställda med allmän helgdag enligt denna lag vare lördagar under månaderna april—september samt påskafton, midsommarafton och julafton.

Likställda med allmän helgdag enligt denna lag äro lördagar samt midsommarafton och julafton.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1965.

3) Lag

angående ändrad lydelse av 2 § lagen den 30 maj 1930 (nr 173)

om beräkning av lagstadgad tid

Härigenom förordnas, att 2 § lagen den 30 maj 1930 om beräkning av lagstadgad tid² skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

2 §.

Infaller tid, då enligt lag eller särskild författning åtgärd sist skall företaas, å söndag eller annan allmän helgdag, å lördag under månaderna

Infaller tid, då enligt lag eller särskild författning åtgärd sist skall företaas, på söndag, annan allmän helgdag, lördag, midsommarafton el-

¹ Senaste lydelse av 55 § se 1962: 54.

² Senaste lydelse av 2 § se 1962: 55.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

april—september eller å påskafton,
midsommarafton eller julafton, må
åtgärden företagas å nästa söcken-
dag.

ler julafton, må åtgärden företagas
nästa söckendag.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1965.

4) Lag

angående ändrad lydelse av 5 § lagen den 27 mars 1936 (nr 81)

om skuldebrev

Härigenom förordnas, att 5 § lagen den 27 mars 1936 om skuldebrev¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

5 §.

Är förfallotid — — — — — skuldebrevets utfärdande.

Inträffar skuldebrevs förfallotid å söndag eller annan allmän helgdag, vare nästa söckendag ansedd såsom förfallodag. Lag samma vare, där skuldebrev lyder på betalning inom viss tid, vars sista dag är allmän helgdag. Likställda med allmän helgdag vare enligt denna lag lördagar *under månaderna april—september* samt *påskafton*, midsommarafton och julafton.

Inträffar skuldebrevs förfallotid på söndag eller annan allmän helgdag, anses nästa söckendag såsom förfallodag. Detsamma gäller, när skuldebrev lyder på betalning inom viss tid, vars sista dag är allmän helgdag. Likställda med allmän helgdag äro enligt denna lag lördagar samt midsommarafton och julafton.

Denna lag träder i kraft den 1 oktober 1965.

I *motionerna* hemställas, »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anholder om förslag till sådan ändring i växellagen, checklagen, lagen om beräkning av lagstadgad tid och lagen om skuldebrev att de bestämmelser om fatalietider, som nu avse lördagarna under sommarhalvåret, utsträckas till att gälla lördagar under hela året».

Beträffande skälen för denna hemställan får utskottet hänvisa till moti-
onen II: 122.

¹ Senaste lydelse av 5 § se 1962: 56.

Inledning

Inom justitiedepartementet har i januari 1965 upprättats en *promemoria* med förslag att lördagarna under hela året skall likställas med bankfridagar. Promemorian har remissbehandlats. Sedan inom justitiedepartementet upprättats förslag till den lagstiftning, varom nu är fråga, har lagrådets utlåtande inhämtats över de sålunda utarbetade lagförslagen. *Lagrådet* har lämnat förslagen utan erinran.

Redogörelse för gällande bestämmelser, den historiska bakgrunden till ifrågasvarande bestämmelser samt departementspromemorian och de däröver avgivna remissyttrandena återfinnes å s. 7—17 i propositionen, vartill utskottet får hänvisa.

Beträffande läget på arbetsmarknaden i fråga om arbetstidens förläggning må följande återgivas ur propositionen.

I prop. 1965:1 (bil. 2 s. 5) har chefen för civildepartementet anmält spörsmålet om lördagstjänstgöringen vid de statliga myndigheterna. Han erinrar om att lediga lördagar har kunnat tillämpas från och med den 1 april 1962 under perioden april—september för sådan personal, på vilken bestämmelserna om sommararbetstid i allmänna verksstadgan och andra av Kungl. Maj:t utfärdade arbetstidsbestämmelser är tillämpliga. Vidare framhåller han att det nu kan konstateras att ordningen med lediga lördagar tillämpas i mycket stor omfattning även under vinterhalvåret inom den privata sektorn av arbetsmarknaden, främst då inom Stockholmsområdet. Stockholms stad övergick den 1 januari 1965 till femdagarsvecka för huvuddelen anställda hos staden. Det har av olika myndigheter påpekats att avsaknaden av möjligheter till lediga lördagar året runt menligt påverkar rekryteringsbetingelserna, särskilt när det gäller kontorspersonal. Med hänsyn till dessa förhållanden finner chefen för civildepartementet påkallat att ompröva reglerna om arbetstidens förläggning för personal för vilken gäller arbetstidsbestämmelserna i allmänna verksstadgan eller häremot svarande bestämmelser i andra författningar som har utfärdats av Kungl. Maj:t. Om riksdagen inte har något att erinra mot en dylik omprövning, ankommer det på Kungl. Maj:t att vidta åtgärder för att söka i möjlig mån anpassa här avsedda personalgruppers arbetstidsförläggning till vad som gäller för motsvarande grupper på den allmänna arbetsmarknaden.

Riksdagen har inte haft något att erinra mot detta förslag (SU 14, rskr. 14).

Enligt en av Svenska arbetsgivareföreningen företagen undersökning per augusti 1963 rörande tjänstemän och arbetsledare inom föreningens område åtnjöt något mer än hälften femdagarsvecka året runt. Från Landsorganisationen har upplysts att åtminstone 65—70 % av arbetarna inom industrin per januari 1965 torde ha fria lördagar under hela året.

Departementschefen

Vid lagrådsremissen anförde *föredragande departementschefen, statsrådet Kling*, följande.

Under åren 1961 och 1962 företogs i två etapper sådana ändringar i växel-, check- och skuldebrevslagarna samt lagen om beräkning av lagstadgad tid, att lördagarna under månaderna april—september blev jämställda med bankfridagar. Lagändringarna var en följd av den utveckling mot tjänstefria lördagar under sommarhalvåret som hade ägt rum inom såväl den offentliga som den enskilda sektorn av arbetsmarknaden. Reformen medförde att arbetstagare, som åtnjöt lediga lördagar under nämnda period, genom att slippa olägenheten av utlöpande fatalietider bättre kunde utnyttja denna ledighet till vila och rekreation. Genom att domstolar, förvaltningsmyndigheter och banker fick möjlighet att hålla sina expeditioner och kontor stängda under sommarhalvårets lördagar skapades därjämte förutsättningar för ytterligare kategorier arbetstagare att erhålla fria lördagar under motsvarande tid.

När gällande bestämmelser om lördagars likställande med bankfridagar infördes, övervägdes framförda förslag att bestämmelserna skulle göras tillämpliga på alla lördagar under året. Mot bakgrunden av då rådande förhållanden på arbetsmarknaden ansågs tiden dock ännu inte vara mogen för en så vittgående reform. Den fortsatta utvecklingen mot ökad tillämpning av ordningen med lediga lördagar har emellertid gett anledning att ånyo pröva frågan.

Med hänvisning till det läge som numera har inträtt i fråga om förläggningen av arbetstid inom allmän och enskild verksamhet har i departementspromemorian föreslagits att man tar steget fullt ut och låter lördagarna året runt bli likställda med bankfridagar. Remissinstanserna har praktiskt taget genomgående ställt sig positiva till förslaget och jag vill för egen del också ansluta mig till det. Systemet med femdagarsvecka — i vilken som regel lördagen är tjänstefri — under hela året har nu slagit igenom inom arbetslivet i avsevärd omfattning. Det synes foljdriktigt att anpassa lagstiftningen om fatalietider därefter. En sådan åtgärd ligger också i linje med de önskemål som har framförts i två likalydande motioner i ämnet vid årets riksdag (I: 97 och II: 122).

De lagbestämmelser som berörs av den föreslagna utvidgningen är 72 § växellagen, 55 § checklagen, 2 § lagen om beräkning av lagstadgad tid och 5 § skuldebrevslagen. Enligt promemorian bör dessa bestämmelser ändras så, att — förutom påskafton, midsommarafton och julafton — alla lördagar likställs med allmän helgdag. Kommerskollegium har ifrågasatt en ändring i 55 § checklagen av vidare innebörd. En sådan omarbetning är jag inte be-

redd att överväga i detta sammanhang. Jag vill härvid framhålla att föreliggande förslag om bankfridagar inte innebär någon principiell nyhet.

De formella ändringar i lagförslagen som hovrätten över Skåne och Blekinge har förordat med utgångspunkt i lydelsen av 5 § skuldebrevslagen lämpar sig mindre väl, när det gäller bestämmelserna i 72 § växellagen och 55 § checklagen. Beträffande utformningen av sistnämnda båda lagrum bör för övrigt även konventionerna på växel- och checkrättens område beaktas. Med hänsyn härtill anser jag den teknik som har förordats i promemorian vara att föredra. Påskafton, som ju alltid infaller på en lördag, synes emellertid inte behöva anges särskilt bland de helgdagsaftnar som är att likställa med helgdag.

Den föreslagna lagstiftningen, mot vilken hinder inte möter i växel- och checklagskonventionerna, bör träda i kraft den 1 oktober 1965.

Vid remissbehandlingen har på många håll uttalats farhågor för den försämring av bankers och andra kreditinstituts service som kan bli följderna av den föreslagna lagstiftningen. Man syftar på de olägenheter som kan uppkomma, om dessa inrättningar håller sina kontor stängda på lördagarna. I åtskilliga yttranden framhålls som ett angeläget önskemål att åtminstone någon form av jourtjänst ordnas dessa dagar genom bankernas försorg. I denna fråga vill jag understryka uttalandet i promemorian att lagändringarna ej innebär skyldighet för bankerna och liknande institut att ha helt stängt på lördagarna. Som har påpekats i promemorian och även i remissyttrandena får spørsmålet, i vilken mån dessa inrättningar skall utnyttja den ökade möjligheten att hålla stängt på lördagar, liksom när det gäller andra samhällsområden bedömas efter det mått av service de anser sig böra tillhandahålla och lösas vid förhandlingar mellan parterna på arbetsmarknaden.

Enligt vad som anförs i promemorian påkallar den förordade lagstiftningen inte några ändringar i rättegångsbalkens regler om tidsfrister vid straffprocessuella frihetsberövanden. Jag delar denna uppfattning, som har vunnit stöd i yttrandena. Emellertid vill jag framhålla vikten av att de berörda myndigheterna tillämpar reglerna så, att fristerna inte utsträcks längre inom de föreskrivna gränserna än vad som är absolut nödvändigt. Samtidigt vill jag erinra om att den omständigheten, att lördagar vid beräkning av lagstadgad tid är likställda med helgdagar, inte i och för sig synes hindra exempelvis att en brådskande häktningsförhandling äger rum på en lördag.

I samband med genomförandet av den nya lagstiftningen bör även vissa ändringar i författningar som utfärdas av Kungl. Maj:t övervägas. Jag syftar därvid främst på bestämmelserna om arbets-, mottagnings- och expeditionstider vid domstolar och förvaltningsmyndigheter. Som har angetts i promemorian aktualiseras också ändringar av andra i administrativ ordning utfärdade författningar.

Utskottet

Enligt gällande bestämmelser i växellagen, checklagen, lagen om beräkning av lagstadgad tid och skuldebrevslagen är bl. a. lördagar under månaderna april—september likställda med bankfridagar. I förevarande proposition föreslås sådan ändring i berörda lagstiftning att alla lördagar under året blir likställda med bankfridagar. Yrkande av enahanda innebörd har framställts i de fristående motionerna I:97 och II: 122.

Med hänsyn till den utveckling, som under de senaste åren ägt rum i fråga om förläggning av arbetstid inom såväl allmän som enskild verksamhet, anser utskottet, att den föreslagna reformen nu lämpligen bör genomföras. Mot de enskilda lagförslagens utformning har utskottet ej haft någon erinran.

Utskottet får därför hemställa,

att riksdagen måtte

A. bifalla förevarande proposition, nr 96; samt

B. anse motionerna I: 97 och II: 122 besvarade med vad utskottet ovan under A. hemställt.

Stockholm den 27 april 1965

På första lagutskottets vägnar:

INGRID GÄRDE WIDEMAR

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herrar Erik Svedberg*, Ernulf, Arvidson, Hjorth, Ferdinand Nilsson, Schött och Lundin;

från andra kammaren: fru Gärde Widemar, fru Johansson*, fru Kristensson, herr Gustafsson i Borås, fröken Bergegren, fru Lindekvist, fröken Andersson i Strängnäs och herr Larsson i Öskeviksby*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herr Nilsson, Ferdinand.